

PROGRAMACIÓN DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA DO IES DE AMES. CURSO 2016-2017

CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN DO ALUMNADO

A avaliación contribuirá a mellorar o rendemento dos alumnos; para que isto sexa posible, é necesario que sexa unha **avaliación continua** (traballo continuado) e atenta á evolución do proceso global de desenvolvemento do alumno.

Os criterios de avaliación específicos de 1º e 3º de ESO e 1º de Bacharelato xa foron sinalados nas táboas correspondentes do apartado 5. Os de 2º e 4º de ESO e 2º Bacharelato figuran tamén no anexo do apartado 5, onde se trata sobre estes cursos.

Tamén faremos un resumo de actividades, procedementos e instrumentos de avaliación. Así mesmo, recopilamos e concretamos máis os criterios de cualificación e promoción aplicables a todos os cursos.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN E PROMOCIÓN:

1. Se contempla sempre o dereito do alumno a unha avaliación obxectiva e o dereito de recuperación, e teñen en conta o traballo do alumno ao longo do curso.
  - a) Se en cada avaliación se inclúen os contidos das avaliacións anteriores e se engaden outros novos, cada avaliación aprobada recupera a anterior. Se considera a terceira avaliación como avaliación final pois abarca contidos básicos de todo o curso. Superar esta terceira avaliación supón superar a materia. Para os alumnos que non o consigan, haberá unha proba de recuperación final, tras uns días de preparación.
  - b) Se en cada trimestre se examina materia diferente, a nota media será a media aritmética das cualificacións de todas as avaliacións. Haberá recuperación despois de cada avaliación (con exames que repiten a materia suspensa) ou a final de curso. Ao final de curso, se fará a nota media das tres avaliacións (a nota numérica dos exames e non da avaliación). Pode haber exames, sobre todo de Lingua, que recollan materia das avaliacións anteriores (e xa supoñen en si unha recuperación se están aprobados).
  - c) No redondeo, o criterio xenérico será arredondar á centésima máis próxima e, en caso de equidistancia, á superior.
2. Pode darse o caso de que se algún alumno quere presentarse á recuperación final para subir nota, poida facelo (depende do profesor que imparta a materia). Se o alumno tivo unha actitude disruptiva ao longo do curso, non podería presentarse a subir nota. Se a súa cualificación é inferior na recuperación que na terceira avaliación, farase media entre as dúas; en ningún caso suspenderá se xa tiña aprobada a materia.

3. A cualificación obtida en cada avaliación será a resultante de aplicar as seguintes porcentaxes:
- **1º e 2º de ESO:**
    - Exames ou probas orais e/ou escritas: **80 %** (inclúe os libros de lectura: **10%**; haberá probas orais e/ou escritas para determinar o grado de comprensión dos mesmos).
    - Traballos realizados polos alumnos na casa e clase, utilización correcta do material didáctico, participación na aula e actitude de colaboración: **20 %**.
  - **3º e 4º de ESO e 1º e 2º de Bacharelato en Lingua Castelá e Literatura:**
    - Exames ou probas orais e escritas: **90 %** (inclúe os libros de lectura: **10%** cada libro; haberá probas orais e/ou escritas para determinar o grado de comprensión dos mesmos).
    - Traballos realizados polos alumnos na casa, na clase, correcta utilización do material didáctico, participación na aula e actitude de colaboración na clase: **10%**. Se podería baixar 0,5 por actitude negativa.
  - **En Literatura Universal de 1º de Bacharelato:**
    - Probas escritas e/ou orais: 80% da nota (teoría e comentario de textos).
    - Traballo diario de clase e casa, e actitude cara a materia: 20%. Farase recuperación ao final de curso de cada unha das avaliacións suspensas.
    - Calcularase a media entre as tres avaliacións, concedendo máis peso á terceira.
    - Non hai lecturas obrigatorias.
    - Poderán presentarse ao final a subir nota.
4. Expresión escrita. Poderase baixar a puntuación ata un punto polo conxunto de faltas de ortografía, acentuación, puntuación por exame dunha avaliación. Serán máis importantes as faltas de ortografía que teñen que ver ca norma e con palabras de uso frecuente, e terase en conta si foi explicada esa norma na clase. En Bacharelato pode descontarse ademais ata un punto pola presentación dun exame. As cuestións de redacción serán valoradas en cada pregunta dos exames, con máis importancia nos epígrafes destinados á redacción (resumos, creación de textos, comentarios).
5. Se un alumno é atopado copiando nun exame, suspenderá esa proba.
6. Os exames levarán recollida a puntuación asignada a cada apartado e pregunta.
7. Farase, como mínimo, un exame escrito por avaliación; cada profesor poderá facer, a partir deste mínimo, os que considere necesarios. Así mesmo pode haber probas orais. Os exames poden estar divididos en Lingua e Literatura ou ser específicos dunha das partes da materia. Os contidos serán máis ou menos proporcionais entre as partes. Será imprescindible para aprobar unha resposta equilibrada en cada unha das partes; esíxese un mínimo en cada parte, así que non se pode aprobar con unha cualificación moi baixa nalgunha das partes.
8. Cada alumno verá os seus exames corrixidos e poderá demandar explicacións e aclaracións ao seu profesor.

ACTIVIDADES DE AVALIACIÓN. PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN. ACTIVIDADES DE REFORZO E RECUPERACIÓN.

No seguimento, reforzo, avaliación e recuperación do alumnado, empregaranse os seguintes medios:

- Análise do traballo realizado. Todo o traballo do alumno será anotado polo profesor para xustificar a súa cualificación: resumos, traballos diversos, textos escritos, exposicións orais, etc.
- Intercambios orais cos alumnos: diálogo, entrevista, debates...
- Probas concretas: exposición dun tema, resolución de exercicios (con regularidade), exames (habitualmente un ou dous por avaliación), etc.
- Traballo diario en clase, actitude e participación.
- Lectura de obras obrigatorias en cada trimestre (control de obras de lectura).
- Rexistros de incidencias.
- Se habilitarán actividades de reforzo para alumnos con necesidades educativas especiais ou de ampliación para alumnos con altas capacidades.

CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN DE SETEMBRO PARA TODOS OS CURSOS (INCLÚIDOS OS ALUMNOS PENDENTES)

A nota final de setembro será a que figure no exame (100% da nota), aínda que un alumno podería subir puntuación se presenta algún traballo que lle propuxera o seu profesor. O exame será igual para todos os alumnos, levará indicada a puntuación e o alumno preparará toda a materia. A puntuación repartirase de xeito equilibrado entre Lingua e Literatura.

ORGANIZACIÓN DE ACTIVIDADES DE SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES

ALUMNOS DA ESO:

O método de **recuperación** consistirá na realización, por parte do alumno, de **actividades de reforzo** ao longo de cada trimestre (exercicios de diverso tipo, traballos, redaccións, exames, etc, preparados polo Departamento e/ou por cada profesor en particular, probas de avaliación do aprendido nos libros ou de repaso), e no seguimento destes alumnos por parte do profesorado que lle imparte clase este ano. Se aproban os exames do presente curso, poden aprobar a materia pendente, sempre que se inclúan os estándares mínimos do curso anterior.

Cada profesor poderá habilitar o seu particular método de recuperación da materia debido a que cada alumno suspendeu por motivos moi diversos (redacción e ortografía, comprensión, conceptos gramaticais, literarios, análise de textos, etc). Se un alumno aproba a materia do curso en que está ao longo de todo o curso, pode considerar aprobada a materia pendente.

Non ten por que haber exames conxuntos para todos os alumnos ao longo de cada avaliación, agás en maio, para os alumnos suspensos ao longo do curso. Este método será comunicado aos alumnos polos seus respectivos profesores e analizado nas sucesivas reunións

de Departamento, para procurar un certo equilibrio na recuperación de todos os alumnos pendentes.

Dado que o deseño curricular ten unha secuenciación en espiral, a medida que se avanza de curso ampliáanse os coñecementos do curso anterior en moitos dos contidos; por este motivo os profesores que imparten este ano a materia na E.S.O. a un alumno pendente do curso anterior encargaranse de comprobar si estes alumnos realizan as actividades diarias do presente curso. Se traballan na materia que se lles imparte este ano, este será outro procedemento de avaliación que contribuirá a superar a materia pendente.

A materia será a traballada no curso anterior. Se repartirá aos alumnos nun folio a información ca materia estudada en cada curso.

Se non aproban por estes procedementos, terán que presentarse á proba de maio (ou abril) establecida pola lei, na que entrará toda a materia. Este exame é común e igual para todos. Levará indicada a puntuación de cada pregunta.

ALUMNOS DE BACHARELATO:

Os alumnos de 2º Bacharelato coa materia pendente de 1º realizarán un exame ao longo do curso para superar toda a materia; previsiblemente será despois de Nadal. O Departamento encargaranse da entrega de actividades ao longo do curso, que poden axudar a superar a materia para redondear a nota; tamén se terá en conta se o alumno traballa ao longo do curso na materia de 2º de Bacharelato. Se non aproban este exame no que entra toda a materia, terán que presentarse con toda a materia ao exame final de maio establecido por lei.

A materia que entra no presente curso académico é a que segue a continuación: Léxico e semántica; a formación de palabras; as clases de palabras; análise e comprensión de textos (tema, resumo, esquema, definición de palabras) A literatura da Idade Media; o Renacemento; a poesía do Renacemento; *Lazarillo de Tormes* e a novela picaresca.; Cervantes e *Don Quijote de La Mancha*; o Barroco; a poesía, a narración e o teatro do Barroco; do século XVIII e XIX so entran os aspectos traballados o ano anterior. Tipoloxía textual, as propiedades do texto. Análise sintáctico da frase e a cláusula simple e complexa; as variedades da lingua.

OBXECTIVOS E CONTIDOS MÍNIMOS.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN, CUALIFICACIÓN E CORRECCIÓN DA MATERIA PENDENTE. PROCEDIMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN:

Os obxectivos e contidos mínimos de E.S.O. e Bacharelato son os que constan na programación do curso anterior (que poden consultar no Departamento ou que se lles resumirá nun folio) agás no que se refire a obras de lectura obrigatoria, que non entran nas probas da ESO. Hai que ter en conta que os cursos LOMCE introducen algúns cambios.

Os criterios de avaliación serán os criterios mínimos indicados nos respectivos cursos da programación do ano pasado. Se realizan exames, tamén se terá en conta que realizan as actividades propostas polos profesores e o seu traballo no presente curso.

Os alumnos pendentes serán informados persoalmente de todo o procedemento.

Canto aos criterios de cualificación e corrección, o exame final (se os alumnos non aproban antes) valerá un 100% e os traballos realizados empregaranse para redondear a nota. Deberá haber un equilibrio entre a materia de lingua e a de literatura.

ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E MÍNIMOS ESIXIBLES

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA	
1º ESO	
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar	
LCLB1.1.1. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.	Respecta as normas da intervención oral e sabe escoitar.
LCLB1.2.1. Intervén en actos comunicativos orais e valora a súa participación.	Participa oralmente: opina, debate, expón, dialoga, relata.
LCLB1.3.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.3.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal, da xestión de tempos e do emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. LCLB1.3.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	Fala con coherencia e corrección e corrixe os posibles erros.
LCLB1.4.1. Realiza presentacións orais.	Expón oralmente.
LCLB1.5.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.	Dramatiza escenas diversas.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir	
LCLB2.1.1. Retén información e recoñece a idea principal e as ideas secundarias, comprendendo as relacións entre elas. LCLB2.1.2. Entende instrucións escritas de certa complexidade que lle permiten desenvolverse en situacións da vida cotiá e nos procesos de aprendizaxe. LCLB2.1.3. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.	Le, comprende e interpreta correctamente textos escritos.
LCLB2.2.1. Utiliza, de xeito autónomo, diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos. LCLB2.2.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital. LCLB2.2.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	Sabe empregar diferentes fontes de información: libros, internet...
LCLB2.3.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura.	Redacta textos escritos con coherencia, cohesión e adecuación.
LCLB2.4.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou académico e social, imitando textos modelo. LCLB2.4.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo. LCLB2.4.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	Escribe textos narrativos, descritivos, instrutivos, dialogados e expositivos.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua	
LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais. LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	Recoñece e usa correctamente as categorías gramaticais. Coñece e respecta as normas de ortografía e corrixe os posibles erros.
LCLB3.2.1. Utiliza fontes variadas de consulta en formatos diversos para resolver as	Emprega dicionarios e

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA

CURSO 2016-2017

IES PLURILINGÜE DE AMES (BERTAMIRÁNS)

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 1º ESO	
súas dúbidas sobre o uso da lingua e para ampliar o seu vocabulario.	ordenadores.
LCLB3.3.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.	Redacta con coherencia e cohesión.
LCLB3.4.1. Recoñece a expresión da obxectividade ou subxectividade identificando as modalidades asertivas, interrogativas, exclamativas, desiderativas, dubitativas e imperativas en relación coa intención comunicativa do emisor.	Entende a intención dos textos.
LCLB3.5.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	Participa en proxectos que empregan varias linguas e valora o plurilingüismo como algo positivo.
LCLB3.6.1. Coñece e valora a diversidade lingüística do seu grupo, do centro educativo e do seu ámbito social próximo.	Respecta a diversidade lingüística.
LCLB3.7.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e produción dos textos traballados en calquera das outras.	Mellora a súa competencia lingüística.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria	
LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	Le con interese e comprende fragmentos e obras literarias propostas.
LCLB4.2.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos compañeiros. LCLB4.2.2. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.	Comenta libros e fai dramatizacións de obras.
LCLB4.3.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero con intención lúdica e creativa. LCLB4.3.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	Redacta textos literarios a partir de modelos, seguindo as normas dos xéneros literarios e coñecendo os recursos e formas propias da lingua literaria.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 2º ESO	
Estándars de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar	
LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios do ámbito persoal, escolar/académico e social, identificando a estrutura, a información relevante e a intención comunicativa do/da falante. LCLB1.1.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas. LCLB1.1.3. Segue e interpreta instrucións orais respectando a xerarquía dada.	Comprende os textos orais, distingue o máis importante e a súa intención.
LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante, así como a súa estrutura e as estratexias de cohesión textual oral. LCLB1.2.2. Retén información relevante e extrae informacións concretas. LCLB1.2.3. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, procura en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.). LCLB1.2.4. Resume textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a	Recoñece nos textos orais o tema, a estrutura e significados de palabras. Fai resumos de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 2º ESO	
información en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.	
LCLB1.3.1. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que se utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas.	Analiza as intervencións orais nun debate e comprende o seu sentido.
LCLB1.4.1. Recoñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal e da xestión de tempos, e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso. LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.	Valora a súa propia claridade na exposición de textos orais. Axústase ás normas de adecuación, coherencia e cohesión. Emprega medios audiovisuais. Corrixe os seus erros.
LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais. LCLB1.5.2. Realiza intervencións non planificadas dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos. LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais. LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.	Realiza exposicións orais en agrupamentos diversos.
LCLB1.6.1. Cínguese ao tema, non divaga e atende as instrucións do/da moderador/a en debates e coloquios. LCLB1.6.2. Respecta as normas de cortesía que deben dirixir as conversas orais axustándose á quenda de palabra, respectando o espazo, xesticulando adecuadamente, escoitando activamente as demais persoas e usando fórmulas de saúdo e despedida.	Respecta a normas de cortesía nos debates e intervén activamente.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir	
LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto. LCLB2.1.2. Comprende o significado das palabras propias de nivel formal da lingua e incorpóraas ao seu repertorio léxico. LCLB2.1.3. Relaciona a información explícita e implícita dun texto, e pon en relación co contexto. LCLB2.1.4. Deduce a idea principal dun texto e recoñece as ideas secundarias, comprendendo as relacións que se establecen entre elas. LCLB2.1.5. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña diferentes matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica.	Comprende os textos escritos (ideas principais e secundarias, relación co contexto).
LCLB2.2.1. Localiza, relaciona e secuencia informacións explícitas e implícitas nun texto, e deduce informacións ou valoracións implícitas. LCLB2.2.2. Interpreta, explica e deduce a información dada en diagramas, gráficas, fotografías, mapas conceptuais, esquemas, etc.	Interpreta textos en diferentes formatos (gráficos, fotos, esquemas, lingua escrita)
LCLB2.3.1. Utiliza de xeito autónomo diversas fontes de información integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos. LCLB2.3.2. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.	Emprega diversas fontes de información (papel e dixital) e sabe pedir ou buscar material na biblioteca escolar.
LCLB2.4.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.) e redacta borradores de escritura. LCLB2.4.2. Escribe textos usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas gramaticais e ortográficas.	Escribe con claridade, respectando as normas ortográficas, gramaticais e de cohesión.
LCLB2.5.1. Escribe textos propios do ámbito persoal e familiar, escolar ou académico e social, imitando textos modelo. LCLB2.5.2. Escribe textos narrativos, descritivos e instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados, imitando textos modelo.	Escribe e distingue textos narrativos, descritivos, instrutivo, expositivos, argumentativos e

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 2º ESO	
LCLB2.5.3. Realiza esquemas e mapas, e explica por escrito o significado dos elementos visuais que poden aparecer nos textos.	dialogados.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua	
LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos, e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. LCLB3.1.2. Recoñece e corrixir erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais. LCLB3.1.3. Coñece e utiliza adecuadamente as formas verbais nas súas producións orais e escritas.	Recoñece e usa axeitadamente as categorías gramaticais: substantivos, adxectivos cualificativos, adxectivos determinativos, pronomes, verbos, adverbios, preposicións interxeccións. Coñece as normas ortográficas e gramaticais e corrixir os seus erros.
LCLB3.2.1. Diferencia os compoñentes denotativos e connotativos no significado das palabras dentro dunha frase ou un texto oral ou escrito.	Distingue os significados obxectivos e subxectivos das palabras.
LCLB3.3.1. Recoñece e usa sinónimos e antónimos dunha palabra, e explica o seu uso concreto nunha frase ou nun texto oral ou escrito.	Recoñece e usa sinónimos e antónimos.
LCLB3.4.1. Recoñece e explica o uso metafórico e metonímico das palabras nunha frase ou nun texto oral ou escrito. LCLB3.4.2. Recoñece e explica os fenómenos contextuais que afectan o significado global das palabras: tabú e eufemismo.	Recoñece e usa correctamente a metáfora, o tabú e o eufemismo.
LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), e valora a súa función na organización do contido do texto.	Recoñece e usa ben os conectores textuais e os mecanismos de referencia interna dun texto (pronomes, elipses, sinónimos e hiperónimos).
LCLB3.6.1. Explica a diferenza significativa que implica o uso dos tempos e modos verbais.	Coñece os modo e tempos verbais e o seu uso correcto.
LCLB3.7.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	Realiza traballos (dixitais, folletos, carteis...) e aplica os valores transversais aprendidos.
LCLB3.8.1. Coñece e valora a diversidade lingüística de Galicia.	Coñece e respecta a diversidade lingüística, especialmente galega.
LCLB3.9.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	Emprega os coñecementos lingüísticos para mellorar as linguas que coñece.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria	
LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos, ás súas afeccións e aos seus intereses.	Le, comenta e comprende textos literarios ou obras literarias completas de lectura obrigatoria
LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación entre diversas manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.). LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo,	Relaciona os os textos literarios cas outras artes e relaciona entre si textos literarios de diferentes

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 2º ESO	
temas e formas ao longo de diversos períodos histórico-literarios ata a actualidade.	épocas.
LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as. LCLB4.3.2. Le en voz alta modulando, adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.	Comenta na clase os libros que le. Le correctamente en voz alta os textos literarios.
LCLB4.4.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa.LCLB4.4.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	Redacta textos literarios a partir de modelos dados. Distingue os xéneros e subxéneros literarios e coñece e comenta os seus trazos definitorios.

LINGUA E LITERATURA 3º ESO	
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar	
LCLB1.1.1. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal. LCLB1.1.2. Comprende o sentido global de textos publicitarios, informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación, distinguindo a información da persuasión na publicidade e a información da opinión en noticias, reportaxes, etc., identificando as estratexias de enfatización e de expansión. LCLB1.1.3. Resume textos, de forma oral, recollendo as ideas principais e integrándoas con claridade en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.	Escoita, comprende e interpreta textos orais de procedencia diversa: textos publicitarios, noticias, reportaxes...
LCLB1.2.1. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal. LCLB1.2.2. Interpreta e valora aspectos concretos do contido e da estrutura de textos narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos e instrutivos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular.	Entende e comenta textos orais narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos e instrutivos.
LCLB1.3.1. Escoita, observa e explica o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información salientable, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os intercambios comunicativos espontáneos.	Comprende os usos formais e informais da lingua oral.
LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais valorando a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos. LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos, da linguaxe non verbal, da xestión de tempos e do emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.	Expresase oralmente en público con coherencia, cohesión e adecuación.
LCLB1.5.1. Realiza presentacións orais. LCLB1.5.2. Organiza o contido e elabora guiños previos á intervención oral formal, seleccionando a idea central e o momento en que vai ser presentada ao seu auditorio, así como as ideas secundarias e os exemplos que van apoiar o seu desenvolvemento. LCLB1.5.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais. LCLB1.5.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral. LCLB1.5.5. Avalía, por medio de guías, as producións propias e alleas, mellorando progresivamente as súas prácticas discursivas.	Enriquece a lingua oral e fala con claridade.
LCLB1.6.1. Participa activamente en debates e coloquios escolares respectando as regras de interacción, intervención e cortesía que os regulan, manifestando as súas opinións e respectando as opinións das demais persoas.	Respecta as normas de educación da participación en debates.

LINGUA E LITERATURA 3º ESO	
LCLB1.6.2. Avalía as intervencións propias e alleas.	
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir	
LCLB2.1.1. Pon en práctica diferentes estratexias de lectura en función do obxectivo e o tipo de texto. LCLB2.1.2. Fai inferencias e hipóteses sobre o sentido dunha frase ou dun texto que conteña matices semánticos e que favorezan a construción do significado global e a avaliación crítica. LCLB2.1.3. Avalía o seu proceso de comprensión de lectura usando fichas sinxelas de autoavaliación.	Entende os textos lidos e ten sentido crítico.
LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos escritos propios do ámbito persoal e familiar, académico ou escolar, e social (medios de comunicación), identificando a tipoloxía textual seleccionada, a organización do contido, as marcas lingüísticas e o formato utilizado. LCLB2.2.2. Recoñece e expresa o tema e a intención comunicativa de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos, argumentativos e dialogados identificando a tipoloxía textual seleccionada, as marcas lingüísticas e a organización do contido.	Le, comprende e interpreta textos escritos identificando a tipoloxía textual, a estrutura e os trazos lingüísticos que os caracterizan.
LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto. LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto. LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.	Respecta as normas de cortesía nas súas intervencións e participa con ideas propias.
LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, e integra os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.	Emprega distintas fontes de información.
LCLB2.5.1. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas e estrutura) ou a forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación), e avalía a súa propia produción escrita ou a dos seus compañeiros. LCLB2.5.2. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita e axustándose ás normas ortográficas e gramaticais que permiten unha comunicación fluída.	Escribe con coherencia, cohesión e adecuación e respecta as normas ortográficas.
LCLB2.6.1. Escribe textos argumentativos con diferente organización secuencial, incorporando diversos tipos de argumento, imitando textos modelo. LCLB2.6.2. Utiliza variados organizadores textuais nas exposicións e nas argumentacións. LCLB2.6.3. Resume textos xeneralizando termos que teñen trazos en común, globalizando a información e integrándoa en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente, evitando parafrasear o texto resumido.	Resume ben e redacta textos argumentativos correctamente.
LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento. LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión. LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a escritura. LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.	Enriquece a lingua oral e escrita. Emprega as novas tecnoloxías.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua	
LCLB3.1.1. Recoñece e explica o uso das categorías gramaticais nos textos e utiliza este coñecemento para corrixir erros de concordancia en textos propios e alleos. LCLB3.1.2. Recoñece e corrixe erros ortográficos e gramaticais en textos propios e alleos, aplicando os coñecementos adquiridos para mellorar a produción de textos nas súas producións orais, escritas e audiovisuais.	Recoñece e usa correctamente as categorías gramaticais.

LINGUA E LITERATURA 3º ESO	
LCLB3.2.1. Recoñece e explica os elementos constitutivos da palabra (raíz e afixos), e aplica este coñecemento á mellora da comprensión de textos escritos e ao enriquecemento do seu vocabulario activo. LCLB3.2.2. Explica os procedementos de formación de palabras, distinguindo as compostas, as derivadas, as siglas e os acrónimos.	Recoñece a estrutura das palabras e amplía o vocabulario. Coñece os procesos de formación de palabras.
LCLB3.3.1. Identifica os grupos de palabras en frases e textos, diferenciando a palabra nuclear do resto de palabras que o forman, e explica o seu funcionamento no marco da oración simple. LCLB3.3.2. Recoñece e explica nos textos o funcionamento sintáctico do verbo a partir do seu significado, distinguindo os grupos de palabras que poden funcionar como complementos verbais argumentais e adxuntos.	Recoñece os distintos tipos de grupos de palabras ou frases.
LCLB3.4.1. Recoñece e explica nos textos os elementos constitutivos da oración simple, diferenciando suxeito e predicado e interpretando a presenza ou a ausencia do suxeito como unha marca da actitude, obxectiva ou subxectiva, do emisor. LCLB3.4.2. Transforma oracións activas en pasivas e viceversa, e explica os papeis semánticos do suxeito (axente, paciente e causa). LCLB3.4.3. Amplía oracións nun texto usando diferentes grupos de palabras, utilizando os nexos adecuados e creando oracións novas con sentido completo.	Recoñece os elementos e funcións da oración simple. Crea textos e transforma oracións practicando a sintaxe e morfoloxía estudada.
LCLB3.5.1. Recoñece, usa e explica os conectores textuais (de adición, contraste e explicación) e os principais mecanismos de referencia interna, gramaticais (substitucións pronominais) e léxicos (elipse e substitucións mediante sinónimos e hiperónimos), valorando a súa función na organización do contido do texto.	Recoñece e usa os mecanismos de referencia interna nos textos (léxicos e gramaticais).
LCLB3.6.1. Identifica e usa en textos orais ou escritos as formas lingüísticas que fan referencia ao emisor e ao receptor ou á audiencia (persoa gramatical, uso de pronomes, suxeito axente ou paciente, oracións impersonais, etc.).	Identifica e usa os trazos que aluden ao emisor e ao receptor nos textos
LCLB3.7.1. Recoñece a coherencia dun discurso atendendo á intención comunicativa do emisor, identificando a estrutura e a disposición de contidos. LCLB3.7.2. Identifica estruturas textuais (narración, descrición, explicación e diálogo), explica os mecanismos lingüísticos que as diferencian e aplica os coñecementos adquiridos na produción e na mellora de textos propios e alleos.	Identifica os trazos propios da narración, explicación e diálogo.
LCLB3.8.1. Localiza nun mapa as linguas de España e explica algunha das súas características diferenciais, comparando varios textos, recoñece as súas orixes históricas e describe algúns dos seus trazos diferenciais. LCLB3.8.2. Recoñece as variedades xeográficas do castelán dentro e fóra de España.	Coñece e valora a realidade plurilingüe de España.
LCLB3.9.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evitando estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	Participa en proxectos e respecta os valores transversais.
LCLB3.10.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	Mellora a súa competencia lingüística.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria	
LCLB4.1.1. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal.	Le as obras de lectura obrigada e comprende o seu significado e analiza a forma.
LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	Sinte gusto por ler e comprende as obras literarias.
LCLB4.3.1. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.	Relaciona a literatura con outras artes e ca súa época.
LCLB4.4.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as.	Realiza individualmente e en grupo traballos sobre as

LINGUA E LITERATURA 3º ESO	
LCLB4.4.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polo alumnado, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.	lecturas.
LCLB4.5.1. Le e comprende unha selección de textos literarios, en versión orixinal ou adaptados, e representativos da literatura da Idade Media ao Século de Ouro, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria. LCLB4.5.2. Expressa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.	Le, comprende e analiza textos literarios representativos da Idade Media ata o século XVII: tema, resumo, lingua literaria, contexto, xuízo persoal.
LCLB4.6.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados seguindo as convencións do xénero, con intención lúdica e creativa. LCLB4.6.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.	Redacta textos literarios seguindo modelos dados.
LCLB4.7.1. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias estudadas, expresándose con rigor, claridade e coherencia. LCLB4.7.2. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos académicos.	Presenta traballos sobre os textos literarios e emprega as TICS.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 4º ESO	
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar	
LCLB1.1.1. Comprende o sentido global de textos orais propios dos ámbitos persoal, académico e laboral, identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante. LCLB1.1.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal. LCLB1.1.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas. LCLB1.1.4. Distingue as partes en que se estruturan as mensaxes orais e a relación entre discurso e contexto. LCLB1.1.5. Distingue entre información e opinión en mensaxes procedentes dos medios de comunicación, e entre información e persuasión en mensaxes publicitarias orais, identificando as estratexias de enfatización e expansión. LCLB1.1.6. Segue e interpreta instrucións orais.	Escoita e comprende textos orais de diversos tipos (tema, intención, ideas principais e secundarias, estrutura). Distingue información de opinión.
LCLB1.2.1. Comprende o sentido global de textos orais de intención narrativa, descritiva, instrutiva, expositiva e argumentativa, identificando a estrutura e a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa do/da falante. LCLB1.2.2. Anticipa ideas e infire datos do emisor e do contido do texto, analizando fontes de procedencia non verbal. LCLB1.2.3. Retén información relevante e extrae informacións concretas. LCLB1.2.4. Interpreta e valora aspectos concretos do contido de textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, emitindo xuízos razoados e relacionándoos con conceptos persoais, para xustificar un punto de vista particular. LCLB1.2.5. Utiliza progresivamente os instrumentos adecuados para localizar o significado de palabras ou enunciados descoñecidos (demanda axuda, busca en dicionarios, lembra o contexto en que aparece, etc.). LCLB1.2.6. Resume textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos de forma clara, recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.	Comprende textos orais narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos (resume, comenta criticamente con coherencia, define palabras).
LCLB1.3.1. Escoita, observa e interpreta o sentido global de debates, coloquios e conversas espontáneas identificando a información relevante, determinando o tema e recoñecendo a intención comunicativa e a postura de cada participante, así como as	Recoñece o tema, a intención e os trazos da lingua conversacional oral.

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 4º ESO	
<p>diferenzas formais e de contido que regulan os intercambios comunicativos formais e os espontáneos.</p> <p>LCLB1.3.2. Recoñece e explica as características da linguaxe conversacional (cooperación, espontaneidade, economía e subxectividade) nas conversas espontáneas.</p> <p>LCLB1.3.3. Observa e analiza as intervencións particulares de cada participante nun debate, coloquio ou conversa espontánea tendo en conta o ton empregado, a linguaxe que utiliza, o contido e o grao de respecto cara ás opinións das demais persoas.</p> <p>LCLB1.3.4. Identifica o propósito, a tese e os argumentos das persoas participantes en debates, faladoiros e entrevistas procedentes dos medios de comunicación audiovisual, valorando de forma crítica aspectos concretos da súa forma e o seu contido.</p> <p>LCLB1.3.5. Recoñece e asume as regras de interacción, intervención e cortesía que regulan os debates e calquera intercambio comunicativo oral.</p>	<p>Respecta as normas de cortesía nas intervencións orais.</p>
<p>LCLB1.4.1. Coñece o proceso de produción de discursos orais e valora a claridade expositiva, a adecuación, a coherencia do discurso e a cohesión dos contidos.</p> <p>LCLB1.4.2. Recoñece a importancia dos aspectos prosódicos (entoación, pausas, ton, timbre, volume, etc.) a ollada, a colocación, a linguaxe corporal, a xestión de tempos e o emprego de axudas audiovisuais en calquera tipo de discurso.</p> <p>LCLB1.4.3. Recoñece os erros da produción oral propia e allea a partir da práctica habitual da avaliación e autoavaliación, e propón solucións para melloralas.</p>	<p>Expón oralmente con coherencia, cohesión e adecuación.</p>
<p>LCLB1.5.1. Utiliza e valora a lingua como un medio para adquirir, procesar e transmitir novos coñecementos, para expresar ideas e sentimentos, e para regular a conduta.</p>	<p>Da importancia á lingua oral e corrixe os seus erros.</p>
<p>LCLB1.6.1. Realiza presentacións orais de forma individual ou en grupo, planificando o proceso de oralidade, organizando o contido, consultando fontes de información diversas, xestionando o tempo e transmitindo a información de xeito coherente, aproveitando vídeos, gravacións ou outros soportes dixitais.</p> <p>LCLB1.6.2. Realiza intervencións non planificadas, dentro da aula, analizando e comparando as similitudes e as diferenzas entre discursos formais e espontáneos.</p> <p>LCLB1.6.3. Incorpora progresivamente palabras propias do nivel formal da lingua nas súas prácticas orais.</p> <p>LCLB1.6.4. Pronuncia con corrección e claridade, modulando e adaptando a súa mensaxe á finalidade da práctica oral.</p> <p>LCLB1.6.5. Resume oralmente exposicións, argumentacións, intervencións públicas, etc., recollendo as ideas principais e integrando a información en oracións que se relacionen lxicamente e semanticamente.</p> <p>LCLB1.6.6. Aplica os coñecementos gramaticais á avaliación e á mellora da expresión oral, recoñecendo en exposicións orais propias ou alleas as dificultades expresivas (incoherencias, repeticións, ambigüidades, impropiedades léxicas, pobreza e repetición de conectores etc.).</p>	<p>Expón traballos orais con corrección e claridade, despois de consultar fontes variadas.</p> <p>Distingue os discursos formais dos espontáneos.</p> <p>Resume oralmente textos de distinta tipoloxía.</p>
<p>LCLB1.7.1. Coñece, valora e aplica as normas que rexen a cortesía na comunicación oral.</p> <p>LCLB1.7.2. Analiza criticamente debates e faladoiros procedentes dos medios de comunicación, recoñecendo neles a validez dos argumentos e valorando criticamente a súa forma e o seu contido.</p> <p>LCLB1.7.3. Participa activamente nos debates escolares, respectando as regras de intervención, interacción e cortesía que os regulan, utilizando unha linguaxe non discriminatoria.</p>	<p>Participa en debates e é quen de analzalos criticamente.</p>
<p>LCLB1.8.1. Dramatiza e improvisa situacións reais ou imaxinarias de comunicación.</p>	<p>Dramatiza con expresividade textos reais ou ficticios.</p>

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 4º ESO	
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir	
<p>LCLB2.1.1. Comprende textos de diversa índole pondo en práctica diferentes estratexias de lectura e autoavaliación da súa propia comprensión en función do obxectivo e o tipo de texto, actualizando coñecementos previos, traballando os erros de comprensión e construíndo o significado global do texto.</p> <p>LCLB2.1.2. Localiza, relaciona e secuencia as informacións explícitas dos textos.</p> <p>LCLB2.1.3. Infíre a información relevante dos textos, identificando a idea principal e as secundarias, e establecendo relacións entre elas.</p> <p>LCLB2.1.4. Constrúe o significado global dun texto ou de frases do texto demostrando unha comprensión plena e detallada deste.</p> <p>LCLB2.1.5. Fai conexións entre un texto e o seu contexto, integrándoo e avaliándoo criticamente, e realizando hipóteses sobre el.</p> <p>LCLB2.1.6. Comprende o significado de palabras propias do nivel culto da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñecendo a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse con exactitude e precisión</p>	<p>Comprende as ideas principais e secundarias de textos escritos. Conecta o texto co seu contexto.</p> <p>Define palabras de nivel culto.</p>
<p>LCLB2.2.1. Recoñece e expresa o tema, as ideas principais, a estrutura e a intención comunicativa de textos escritos propios dos ámbitos persoal, académico, social e laboral, e de relacións con organizacións, identificando a tipoloxía textual seleccionada (narración, exposición, etc.), a organización do contido e o formato utilizado.</p> <p>LCLB2.2.2. Identifica os trazos diferenciais dos xéneros xornalísticos informativos e de opinión (noticias, reportaxes, editoriais, artigos e columnas, cartas á dirección, comentarios e crítica).</p> <p>LCLB2.2.3. Comprende e explica os elementos verbais e os non verbais, e a intención comunicativa dun texto publicitario procedente dos medios de comunicación.</p> <p>LCLB2.2.4. Localiza informacións explícitas nun texto e relaciónaa entre si e co contexto, secuenciáas e deduce informacións ou valoracións implícitas.</p> <p>LCLB2.2.5. Interpreta o sentido de palabras, expresións, frases ou pequenos fragmentos extraídos dun texto en función do seu sentido global.</p> <p>LCLB2.2.6. Interpreta, explica e deduce a información dada en esquemas, mapas conceptuais, diagramas, gráficas, fotografías, etc.</p>	<p>Expresa o tema, resumo, estrutura e intención de textos escritos.</p> <p>Identifica e analiza o tipo de texto (narrativo, expositivo, argumentativo, etc</p> <p>Identifica e analiza os textos xornalísticos de opinión e información.</p> <p>Explica os textos publicitarios.</p> <p>Interpreta esquemas, gráficos, fotografías...</p>
<p>LCLB2.3.1. Identifica e expresa as posturas de acordo e desacordo sobre aspectos parciais ou globais dun texto.</p> <p>LCLB2.3.2. Elabora a súa propia interpretación sobre o significado dun texto.</p> <p>LCLB2.3.3. Respecta as opinións das demais persoas.</p>	<p>Actitude crítica ante todo tipo de textos escritos(contido B.2.4)</p>
<p>LCLB2.4.1. Utiliza de forma autónoma diversas fontes de información, integrando os coñecementos adquiridos nos seus discursos orais ou escritos.</p> <p>LCLB2.4.2. Coñece e manexa habitualmente dicionarios impresos ou en versión dixital, dicionarios de dúbida e irregularidades da lingua, etc.</p> <p>LCLB2.4.3. Coñece o funcionamento de bibliotecas (escolares, locais, etc.) e de bibliotecas dixitais, e é capaz de solicitar autonomamente libros, vídeos, etc.</p>	<p>Manexa ben os dicionarios, ordenadores, consulta na biblioteca e solicita material da mesma (Contido B. 2. 5)</p>
<p>LCLB2.5.1. Aplica técnicas diversas para planificar os seus escritos (esquemas, árbores, mapas conceptuais etc.).</p> <p>LCLB2.5.2. Redacta borradores de escritura.</p> <p>LCLB2.5.3. Escribe textos en diferentes soportes usando o rexistro adecuado, organizando as ideas con claridade, enlazando enunciados en secuencias lineais cohesionadas, e respectando as normas gramaticais e ortográficas.</p> <p>LCLB2.5.4. Revisa o texto en varias fases para aclarar problemas co contido (ideas, estrutura, etc.) ou coa forma (puntuación, ortografía, gramática e presentación).</p> <p>LCLB2.5.5. Avalía, utilizando guías, a súa propia produción escrita e a dos/das seus/súas compañeiros/as.</p> <p>LCLB2.5.6. Reescribe textos propios e alleos aplicando as propostas de mellora que se deducen da avaliación da produción escrita.</p>	<p>Escribe con claridade, respectando a presentación e as normas ortográficas, gramaticais e de cohesión (Contido B. 2.6)</p>

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 4º ESO	
<p>LCLB2.6.1. Redacta con claridade e corrección textos propios dos ámbitos persoal, académico, social e laboral.</p> <p>LCLB2.6.2. Redacta con claridade e corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativos, adecuándose aos trazos propios da tipoloxía seleccionada.</p> <p>LCLB2.6.3. Utiliza variados organizadores textuais nos seus escritos.</p> <p>LCLB2.6.4. Resume o contido de calquera tipo de texto, recollendo as ideas principais con coherencia e cohesión e expresándoas cun estilo propio, evitando reproducir literalmente as palabras do texto.</p> <p>LCLB2.6.5. Realiza esquemas e mapas conceptuais que estruturen o contido dos textos traballados.</p> <p>LCLB2.6.6. Explica por escrito o significado dos elementos visuais que poidan aparecer nos textos (gráficas, imaxes, etc.).</p>	<p>Redacta con corrección textos narrativos, descritivos, instrutivos, expositivos e argumentativo.</p> <p>Resume ben, fai esquemas, interpreta imaxes (Contido B.2.7)</p>
<p>LCLB2.7.1. Produce textos diversos recoñecendo na escritura o instrumento que é capaz de organizar o seu pensamento.</p> <p>LCLB2.7.2. Utiliza nos seus escritos palabras propias do nivel formal da lingua que incorpora ao seu repertorio léxico, e recoñece a importancia de enriquecer o seu vocabulario para expresarse oralmente e por escrito con exactitude e precisión.</p> <p>LCLB2.7.3. Valora e incorpora progresivamente unha actitude creativa ante a lectura e a escritura.</p> <p>LCLB2.7.4. Coñece e utiliza ferramentas das tecnoloxías da información e da comunicación, participando, intercambiando opinións, comentando e valorando escritos alleos, ou escribindo e dando a coñecer os seus propios.</p>	<p>Redacta textos diversos e enriquece o seu vocabulario (Contido B.2.8)</p> <p>Emprega as TIC e o material audiovisual.</p>
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua	
<p>LCLB3.1.1. Explica os valores expresivos que adquiren algúns adxectivos, determinantes e pronomes en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.</p>	<p>Recoñecemento, uso correcto e explicación das categorías gramaticais, especialmente adxectivos, determinantes e pronomes.</p>
<p>LCLB3.2.1. Recoñece e explica os valores expresivos que adquiren as formas verbais en relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.</p>	<p>Recoñecemento, uso correcto e explicación das categorías gramaticais, especialmente o verbo.</p>
<p>LCLB3.3.1. Recoñece os procedementos para a formación de palabras novas e explica o valor significativo dos prefixos e dos sufixos.</p> <p>LCLB3.3.2. Forma substantivos, adxectivos, verbos e adverbios a partir doutras categorías gramaticais, utilizando diversos procedementos lingüísticos.</p> <p>LCLB3.3.3. Coñece o significado dos principais prefixos e sufixos de orixe grecolatina e utilízalos para deducir o significado de palabras descoñecidas.</p>	<p>Recoñecemento e explicación dos procedementos de creación de palabras e dos compoñentes das palabras. Creación de palabras a partir doutras.</p>
<p>LCLB3.4.1. Explica todos os valores expresivos das palabras que gardan relación coa intención comunicativa do texto onde aparecen.</p> <p>LCLB3.4.2. Explica con precisión o significado de palabras, e usa a acepción adecuada en relación ao contexto en que aparecen.</p>	<p>Explicación do significado de palabras.</p>
<p>LCLB3.5.1. Utiliza os dicionarios e outras fontes de consulta en papel e formato dixital, resolve eficazmente as súas dúbidas sobre o uso correcto da lingua e progresa na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>Manexo correcto dos dicionarios.</p>
<p>LCLB3.6.1. Transforma e amplía oracións simples en oracións compostas, usando conectores e outros procedementos de substitución para evitar repeticións.</p> <p>LCLB3.6.2. Recoñece a palabra nuclear que organiza sintacticamente e semanticamente un enunciado, así como os elementos que se agrupan arredor dela.</p> <p>LCLB3.6.3. Recoñece a equivalencia semántica e funcional entre o adxectivo, o substantivo e algúns adverbios con oracións de relativo, substantivas e adverbiais respectivamente, transformando e ampliando adxectivos, substantivos e adverbios en oracións subordinadas e inseríndoas como constituíntes doutra oración.</p>	<p>Recoñecemento, análise e creación de oracións simples e compostas. Explicación dos seus elementos constitutivos. Capacidade para transformar oracións simples en compostas e</p>

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 4º ESO	
LCLB3.6.4. Utiliza de forma autónoma textos da vida cotiá para a observación, reflexión e explicación sintáctica.	viceversa.
LCLB3.7.1. Revisa os seus discursos orais e escritos aplicando correctamente as normas ortográficas e gramaticais, recoñecendo o seu valor social para obter unha comunicación eficiente.	Coñecemento e uso correcto das normas ortográficas e gramaticais para establecer unha boa comunicación.
LCLB3.8.1. Identifica e explica as estruturas dos xéneros textuais, con especial atención ás expositivas e argumentativas, e utilízalas nas propias producións orais e escritas. LCLB3.8.2. Coñece os elementos da situación comunicativa que determinan os usos lingüísticos (tema, propósito, destinatario, xénero textual, etc.). LCLB3.8.3. Describe os trazos lingüísticos máis sobresalientes de textos expositivos e argumentativos, relacionándoos coa intención comunicativa e o contexto en que se producen. LCLB3.8.4. Recoñece nun texto os procedementos lingüísticos para a expresión da subxectividade, e utilízalos nas producións propias.	Recoñece, explica e crea textos pertencentes aos distintos xéneros textuais (especialmente expositivos e argumentativos).
LCLB3.9.1. Recoñece e utiliza a substitución léxica como un procedemento de cohesión textual. LCLB3.9.2. Identifica, explica e usa distintos tipos de conectores de causa, consecuencia, condición e hipótese, así como os mecanismos gramaticais e léxicos de referencia interna que proporcionan cohesión a un texto.	Recoñece, explica e usa os mecanismos de cohesión textual (conectores, substitucións pronominais, elipses, sinónimos, antónimos).
LCLB3.10.1. Recoñece os rexistros lingüísticos en textos orais ou escritos en función da intención comunicativa e do seu uso social. LCLB3.10.2. Valora a importancia de utilizar o rexistro adecuado a cada situación comunicativa, e aplícao nos seus discursos orais e escritos.	Recoñece, distingue, explica e usa correctamente os diferentes rexistros lingüísticos (adecuación).
LCLB3.11.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	Participa en proxectos plurilingües que traballen elementos transversais.
LCLB3.12.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	Mellora o seu uso das distintas linguas aprendidas e a produción de textos.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria	
LCLB4.1.1. Le e comprende cun grao crecente de interese e autonomía obras literarias próximas aos seus gustos e ás súas afeccións. LCLB4.1.2. Valora algunha das obras de lectura libre, resumindo o contido, explicando os aspectos que máis chamaron a súa atención e o que a lectura lle achegou como experiencia persoal. LCLB4.1.3. Desenvolve progresivamente o seu propio criterio estético perseguindo como única finalidade o pracer pola lectura.	Le e comprende obras literarias da literatura española e universal resumindo o contido e explicando os aspectos que amosen o seu interese pola lectura..
LCLB4.2.1. Desenvolve progresivamente a capacidade de reflexión observando, analizando e explicando a relación existente entre manifestacións artísticas de todas as épocas (música, pintura, cine, etc.). LCLB4.2.2. Recoñece e comenta o mantemento ou a evolución de personaxes-tipo, temas e formas ao longo dos diversos períodos histórico-literarios, ata a actualidade. LCLB4.2.3. Compara textos literarios e pezas dos medios de comunicación que respondan a un mesmo tópico, observando, analizando e explicando os puntos de vista segundo o medio, a época ou a cultura, e valorando e criticando o que le ou ve.	Relaciona os textos literarios con outras artes e recoñece a evolución da literatura ao longo do tempo.
LCLB4.3.1. Fala na clase dos libros e comparte as súas impresións cos/coas compañeiros/as.	Comenta os libros de lectura, traballa en equipo

LINGUA CASTELÁ E LITERATURA 4º ESO	
<p>LCLB4.3.2. Traballa en equipo determinados aspectos das lecturas propostas ou seleccionadas polos alumnos, investigando e experimentando de forma progresivamente autónoma.</p> <p>LCLB4.3.3. Le en voz alta, modulando e adecuando a voz, apoiándose en elementos da comunicación non verbal e potenciando a expresividade verbal.</p> <p>LCLB4.3.4. Dramatiza fragmentos literarios breves desenvolvendo progresivamente a expresión corporal como manifestación de sentimentos e emocións, respectando as producións das demais persoas.</p>	<p>aspectos das obras literarias, le en voz alta con sentido e dramatiza fragmentos literarios.</p>
<p>LCLB4.4.1. Le e comprende unha selección de textos literarios representativos da literatura desde o século XVIII aos nosos días, identificando o tema, resumindo o seu contido e interpretando a linguaxe literaria.</p> <p>LCLB4.4.2. Expressa a relación entre o contido da obra, a intención do/da autor/a e o contexto, e o mantemento de temas e formas, emitindo xuízos persoais razoados.</p>	<p>Estudo, comprensión e análise de textos (tema, resumo, lingua literaria...), obras, autores, movementos e o seu contexto da literatura española do século XVIII ao XX incluído.</p>
<p>LCLB4.5.1. Redacta textos persoais de intención literaria a partir de modelos dados, seguindo as convencións do xénero e con intención lúdica e creativa.</p> <p>LCLB4.5.2. Desenvolve o gusto pola escritura como instrumento de comunicación capaz de analizar e regular os seus propios sentimentos.</p>	<p>Crea textos literarios a partir de modelos e respectando os trazos dos xéneros literarios.</p>
<p>LCLB4.6.1. Consulta e cita adecuadamente varias fontes de información para desenvolver por escrito, con rigor, claridade e coherencia, un tema relacionado co currículo de Literatura.</p> <p>LCLB4.6.2. Achega nos seus traballos escritos ou orais conclusións e puntos de vista persoais e críticos sobre as obras literarias, expresándose con rigor, claridade e coherencia.</p> <p>LCLB4.6.3. Utiliza recursos variados das tecnoloxías da información e da comunicación para a realización dos seus traballos académicos.</p>	<p>Realiza traballos sobre temas literarios consultando fontes diversas.</p>

LINGUA E LITERATURA I 1º DE BACHARELATO	
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar	
<p>LCL1B1.1.1. Realiza exposicións orais sobre temas especializados, consultando fontes de información diversa, utilizando as tecnoloxías da información e seguindo unha orde previamente establecida.</p> <p>LCL1B1.1.2. Exprésase oralmente con fluidez, coa entoación, o ton, timbre e a velocidade adecuados ás condicións da situación comunicativa.</p> <p>LCL1B1.1.3. Axusta a súa expresión verbal ás condicións da situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, etc.) empregando un léxico preciso e especializado e evitando o uso de coloquialismos, retrousos e palabras comodín.</p> <p>LCL1B1.1.4. Avalía as súas propias presentacións orais e as dos/das seus/súas compañeiros/as, detecta as dificultades estruturais e expresivas, e diseña estratexias para mellorar as súas prácticas orais e progresar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>Expón oralmente na clase e con fluidez os seus traballos.</p>
<p>LCL1B1.2.1. Sintetiza por escrito textos orais de carácter expositivo, de temas especializados e propios do ámbito académico, discriminando a información relevante.</p> <p>LCL1B1.2.2. Recoñece as formas de organización do contido nunha exposición oral sobre un tema especializado propio do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural, analiza os recursos verbais e non verbais empregados polo emisor, e valóraos en función dos elementos da situación comunicativa.</p> <p>LCL1B1.2.3. Escoita de xeito activo, toma notas e suscita preguntas coa intención de aclarar ideas que non comprendeu nunha exposición oral.</p>	<p>Resume correctamente por escrito textos orais expositivos e argumentativos.</p>
<p>LCL1B1.3.1. Recoñece os trazos propios dos principais xéneros informativos e de opinión procedentes dos medios de comunicación social.</p>	<p>Comprende e produce textos orais dos medios de</p>

LINGUA E LITERATURA I 1º DE BACHARELATO	
LCL1B1.3.2. Analiza os recursos verbais e non verbais utilizados polo emisor dun texto xornalístico oral ou audiovisual, valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido.	comunicación social.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir	
LCL1B2.1.1. Desenvolve por escrito un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical. LCL1B2.1.2. Axusta a súa expresión verbal ás condicións da situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, etc.), empregando un léxico preciso e especializado, e evitando o uso de coloquialismos, retrousos e palabras comodín. LCL1B2.1.3. Avalía as súas propias producións escritas e as dos/das seus/súas compañeiros/as, recoñecendo as dificultades estruturais e expresivas, e deseñando estratexias para mellorar a súa redacción e avanzar na aprendizaxe autónoma.	Comprende e crea por escrito textos expositivos.
LCL1B2.2.1. Comprende textos escritos de carácter expositivo de tema especializado, propios do ámbito académico ou de divulgación científica e cultural, e identifica o tema e a estrutura. LCL1B2.2.2. Sintetiza textos de carácter expositivo, de tema especializado, propios do ámbito académico, distinguindo as ideas principais e secundarias. LCL1B2.2.3. Analiza os recursos verbais e non verbais presentes nun texto expositivo de tema especializado e valóraos en función dos elementos da situación comunicativa (intención comunicativa do/da autor/a, tema e xénero textual).	Resume e comprende e analiza textos escritos expositivos e argumentativos.
LCL1B2.3.1. Resume o contido de textos xornalísticos escritos informativos e de opinión, discriminando a información relevante, recoñecendo o tema e a estrutura do texto, e valorando de forma crítica a súa forma e o seu contido. LCL1B2.3.2. Interpreta diversos anuncios impresos identificando a información e a persuasión, recoñecendo os elementos que utiliza o emisor para seducir o receptor, valorando criticamente a súa forma e o seu contido, e rexeitando as ideas discriminatorias.	Comprende e analiza textos argumentativos xornalísticos.
LCL1B2.4.1. Realiza traballos de investigación planificando a súa realización, fixando os seus propios obxectivos, organizando a información en función dunha orde predefinida, revisando o proceso de escritura para mellorar o produto final e chegando a conclusións persoais. LCL1B2.4.2. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para documentarse, consultando fontes diversas e avaliando, contrastando, seleccionando e organizando a información relevante mediante fichas-resumo. LCL1B2.4.3. Respecta as normas de presentación de traballos escritos (organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina e bibliografía). LCL1B2.4.4. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para a realización, a avaliación e a mellora de textos escritos propios e alleos.	Realiza traballos de investigación seguindo un plan e ten en conta a presentación.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua	
LCL1B3.1.1. Revisa e mellora textos orais e escritos propios e alleos, recoñecendo e explicando incorreccións de concordancia, réxime verbal, ambigüidades semánticas, etc. LCL1B3.1.2. Utiliza a terminoloxía gramatical adecuada para a explicación lingüística dos textos.	Coñece as categorías gramaticais e aplica ese saber para un uso correcto da lingua oral e escrita.
LCL1B3.2.1. Identifica e explica os usos e valores do substantivo nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL1B3.2.2. Identifica e explica os usos e os valores do adxectivo nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL1B3.2.3. Identifica e explica os usos e valores do verbo nun texto, en relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL1B3.2.4. Identifica e explica os usos e valores dos pronomes nun texto, en	Recoñece e analiza os trazos (morfolóxicos, sintácticos e semánticos; tipoloxía e usos) das categorías gramaticais: substantivos, adxectivos, verbos, pronomes, artigos, adxectivos determinativos, adverbios, preposicións, conxuncións e

LINGUA E LITERATURA I 1º DE BACHARELATO	
<p>relación coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto).</p> <p>LCL1B3.2.5. Identifica e explica os usos e valores do artigo determinado e do indeterminado, e de calquera tipo de determinantes, en relación coa súa presenza ou ausencia coa intención comunicativa do emisor e a tipoloxía textual seleccionada, así como con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto).</p> <p>LCL1B3.2.6. Identifica e explica os usos e valores de adverbios, preposicións e conxuncións.</p>	<p>interxeccións.</p> <p>Análise e recoñecemento dos morfemas, e dos tipos de palabras segundo a súa composición.</p>
<p>LCL1B3.3.1. Recoñece a estrutura sintáctica da oración simple, explicando a relación entre os grupos de palabras.</p> <p>LCL1B3.3.2. Recoñece as oracións activas, pasivas, impersonais e medias, contrastando as diferenzas entre elas en función da intención comunicativa do texto en que aparecen.</p> <p>LCL1B3.3.3. Recoñece e explica o funcionamento das oracións subordinadas substantivas en relación co verbo da oración principal.</p> <p>LCL1B3.3.4. Recoñece e explica o funcionamento das oracións subordinadas de relativo, identificando o antecedente que modifican.</p> <p>LCL1B3.3.5. Enriquece os seus textos orais e escritos incorporando progresivamente estruturas sintácticas variadas e aplicando os coñecementos adquiridos para a revisión e a mellora destes.</p>	<p>Aplica os coñecementos sobre estruturas sintácticas para mellorar os seus textos orais e escritos.</p> <p>Recoñecemento, análise e creación de estruturas sintácticas simples e complexas.</p>
<p>LCL1B3.4.1. Recoñece e explica os trazos estruturais e lingüísticos dos textos narrativos, descritivos, expositivos e argumentativos.</p> <p>LCL1B3.4.2. Analiza e explica os trazos formais dun texto nos planos morfosintáctico, léxico-semántico e pragmático-textual, relacionando o seu emprego coa intención comunicativa do emisor e o resto de condicións da situación comunicativa.</p>	<p>Recoñece e explica e crea as diferentes tipoloxías textuais (narrativos, descritivos, expositivos, argumentativos) e as propiedades do texto.</p>
<p>LCL1B3.5.1. Incorpora os procedementos de cohesión textual na súa propia produción oral e escrita.</p> <p>LCL1B3.5.2. Identifica, analiza e interpreta as formas gramaticais que fan referencia ao contexto temporal e espacial, e aos participantes na comunicación.</p> <p>LCL1B3.5.3. Valora os recursos expresivos empregados polo emisor dun texto en función da súa intención comunicativa e do resto dos elementos da situación comunicativa, diferenciando e explicando as marcas de obxectividade e de subxectividade, e os procedementos gramaticais de inclusión do emisor no texto.</p>	<p>Produce textos orais e escritos ben cohesionados e coherentes.</p>
<p>LCL1B3.6.1. Coñece e consulta fontes de información impresa ou dixital para resolver dúbidas sobre o uso correcto da lingua e para avanzar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>Consulta fontes diversas para mellorar a súa lingua.</p>
<p>LCL1B3.7.1. Explica, a partir dun texto, a orixe e a evolución das linguas de España, así como as súas principais variedades dialectais, e valora a diversidade lingüística como parte do noso patrimonio cultural.</p>	<p>Coñece e valora a diversidade lingüística de España.</p>
<p>LCL1B3.8.1. Selecciona o léxico e as expresións adecuadas en contextos comunicativos que esixen un uso formal da lingua, evitando o uso de coloquialismos, imprecisións ou expresións clixé.</p> <p>LCL1B3.8.2. Explica, a partir dos textos, a influencia do medio social no uso da lingua, e identifica e rexeita os estereotipos lingüísticos que supoñen unha valoración pexorativa cara ás persoas usuarias da lingua.</p>	<p>Coñece e emprega correctamente as variedades sociais e funcionais da lingua.</p>
<p>LCL1B3.9.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.</p>	<p>Participa en proxectos plurilingües respectando os elementos transversais.</p>
<p>LCL1B3.10.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra, desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.</p>	<p>Mellora, en xeral a súa competencia lingüística.</p>
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles

LINGUA E LITERATURA I 1º DE BACHARELATO	
B4. Educación literaria	
LCL1B4.1.1. Le e analiza fragmentos e obras significativas desde a Idade Media ao século XIX.	Estudo e lectura de obras e fragmentos literarios dende a Idade Media ao século XIX.
LCL1B4.2.1. Identifica as características temáticas e formais en relación co contexto, o movemento e o xénero ao que pertence e a obra do/da autor/a. LCL1B4.2.2. Compara textos de diferentes épocas e constata a evolución de temas e formas.	Análise dos trazos temáticos e formais dos textos literarios lidos e relación co contexto, o movemento e o xénero.
LCL1B4.3.1. Interpreta criticamente fragmentos ou obras significativas desde a Idade Media ao século XIX. LCL1B4.3.2. Detecta as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	Interpretación crítica dos textos literarios citados.
LCL1B4.4.1. Planifica a elaboración de traballos de investigación escritos ou presentacións sobre temas, obras ou autores/as da literatura desde a Idade Media ata o século XIX. LCL1B4.4.2. Obtén a información de fontes diversas. LCL1B4.4.3. Argumenta con rigor o seu propio xuízo crítico.	Elabora traballos escritos e orais sobre a literatura estudada.

LITERATURA UNIVERSAL 1º DE BACHARELATO	
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitar e falar	
LUB1.1.1. Le fragmentos significativos ou textos completos de obras da literatura universal, identificando algúns elementos, mitos ou arquetipos creados pola literatura e que chegaron a converterse en puntos de referencia da cultura universal. LUB1.1.2. Interpreta obras ou fragmentos representativos de distintas épocas, situándoas no seu contexto histórico, social e cultural, identificando a presenza de determinados temas e motivos, e recoñecendo as características do xénero e do movemento en que se inscriben, así como os trazos máis salientables do estilo literario.	Le fragmentos da literatura universal e recoñece mitos e grandes tópicos temáticos.
LUB1.2.1. Interpreta determinadas obras narrativas, líricas e dramáticas da literatura universal nomeadamente significativas e relaciónaas coas ideas estéticas dominantes do momento en que se escribiron, analizando as vinculacións entre elas e comparando a súa forma de expresión. LUB1.2.2. Establece relacións significativas entre a literatura e o resto das artes, interpretando de xeito crítico algunhas obras ou fragmentos significativos adaptados a outras manifestacións artísticas, analizando as relacións, as similitudes e as diferenzas entre diferentes linguaxes expresivas.	Interpreta e comenta fragmentos dos tres xéneros literarios. Crea textos a partir de modelos. Relaciona a literatura cas outras artes.
LUB1.3.1. Comenta textos literarios de diferentes épocas e describe a evolución de determinados temas e formas creados pola literatura. LUB1.3.2. Recoñece o valor permanente destes temas e formas da literatura noutras manifestacións artísticas da cultura universal.	Comenta textos de distintas época e comprende a evolución literaria.
LUB1.4.1. Compara textos literarios da literatura universal e textos das	Compara textos de todas as

LITERATURA UNIVERSAL 1º DE BACHARELATO	
literaturas galega e española da mesma época, e recoñece as influencias mutuas e o mantemento de determinados temas e formas.	literaturas.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir	
<p>LUB2.1.1. Le e analiza textos literarios universais de distintas épocas, interpretando o seu contido de acordo cos coñecementos adquiridos sobre temas e formas literarias, así como sobre períodos e autores/as significativos/as.</p> <p>LUB2.2.1. Realiza traballos críticos sobre unha obra lida na súa integridade, relacionándoa co seu contexto histórico, social e literario e, de ser o caso, co significado e a relevancia do/da autor/a na época ou na historia da literatura, e consultando fontes de información diversas.</p> <p>LUB2.3.1. Realiza presentacións orais ou escritas planificadas integrando coñecementos literarios e lectura, cunha correcta estruturación do contido, argumentación coherente e clara das propias opinións, consulta e cita de fontes, selección de información relevante e utilización do rexistro apropiado e da terminoloxía literaria necesaria.</p> <p>LUB2.3.2. Explica oralmente ou por escrito os cambios significativos na concepción da literatura e dos xéneros literarios, en relación co conxunto de circunstancias históricas, sociais e culturais, e establecendo relacións entre a literatura e o resto das artes.</p> <p>LUB2.3.3. Valora oralmente ou por escrito unha obra literaria, recoñecendo a lectura como unha fonte de enriquecemento da propia personalidade e como un medio para profundar na comprensión do mundo interior e da sociedade.</p>	Realiza traballos críticos sobre as obras, textos literarios, movementos.

LINGUA E LITERATURA II 2º DE BACHARELATO	
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B1. Comunicación oral: escoitr e falar	
<p>LCL2B1.1.1. Recoñece as formas de organización do contido nunha argumentación oral, analizando os recursos verbais e non verbais empregados polo emisor e valorándoos en función dos elementos da situación comunicativa.</p> <p>LCL2B1.1.2. Analiza os recursos verbais e non verbais presentes en textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os aspectos formais e expresivos coa intención do emisor, o xénero textual e o resto dos elementos da situación comunicativa.</p>	<p>LCL2B1.1. Analiza os recursos verbais e non verbais e a organización do contido presentes en textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando iso ca intención do emisor, o xénero textual e o resto dos elementos da situación comunicativa.</p>
LCL2B1.2.1. Sintetiza por escrito o contido de textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, discriminando a información relevante.	LCL2B1.2. Sintetiza correctamente por escrito textos orais argumentativos e expositivos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial.
LCL2B1.3.1. Interpreta diversos anuncios sonoros e audiovisuais, identificando a información e a persuasión, recoñecendo os elementos que utiliza o emisor para seducir o receptor, valorando criticamente a súa forma e o seu contido, e rexeitando as ideas discriminatorias.	LCL2B1.3. Interpreta anuncios sonoros e audiovisuais, identificando a información e a persuasión, valorando criticamente a súa forma e o seu contido, e rexeitando as ideas

LINGUA E LITERATURA II 2º DE BACHARELATO	
	discriminatorias.
<p>LCL2B1.4.1. Planifica, realiza e avalía presentacións académicas orais de forma individual ou en grupo sobre un tema polémico de carácter académico ou da actualidade social, científica ou cultural, analizando posturas enfrontadas e defendendo unha opinión propia mediante argumentos convincentes.</p> <p>LCL2B1.4.2. Compila información e apoios audiovisuais ou gráficos, consultando fontes de información diversa e utilizando correctamente os procedementos de cita.</p> <p>LCL2B1.4.3. Clasifica e estrutura a información obtida, elaborando un guión da presentación.</p> <p>LCL2B1.4.4. Exprésase oralmente con claridade, precisión e corrección, axustando a súa actuación verbal e non verbal ás condicións da situación comunicativa, e utilizando os recursos expresivos propios do rexistro formal.</p> <p>LCL2B1.4.5. Avalía as súas presentacións orais e as dos/das seus/súas compañeiros/as, detectando as dificultades estruturais e expresivas, e deseñando estratexias para mellorar as súas prácticas orais e progresar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>LCL2B1.4. Realiza e avalía presentacións académicas orais de forma individual ou en grupo sobre un tema polémico ou de actualidade con argumentos convincentes e consultando diversas fontes de información.</p> <p>Exprésase oralmente con claridade, precisión e corrección, utilizando os recursos expresivos propios do rexistro formal.</p>
<p>LCL2B2.1.1. Comprende o sentido global de textos escritos de carácter expositivo e argumentativo propios dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, identificando a intención comunicativa do emisor e a súa idea principal.</p> <p>LCL2B2.1.2. Sintetiza textos de carácter expositivo e argumentativo propios dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, diferenciando as ideas principais e as secundarias.</p> <p>LCL2B2.1.3. Analiza a estrutura de textos expositivos e argumentativos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, identificando os tipos de conectores e organizadores da información textual.</p> <p>LCL2B2.1.4. Produce textos expositivos e argumentativos propios usando o rexistro adecuado á intención comunicativa, organizando os enunciados en secuencias lineais cohesionadas e respectando as normas ortográficas e gramaticais, e revisa a súa produción escrita para melloralas.</p>	<p>LCL2B2.1. Comprende o sentido global de textos escritos de carácter expositivo e argumentativo propios dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial.</p> <p>Sintetiza correctamente este tipo de textos, analiza a súa estrutura, fai esquemas dos mesmos e crea este tipo de textos respectando as normas ortográficas, gramaticais, de adecuación e cohesión.</p>
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B2. Comunicación escrita: ler e escribir	
<p>LCL2B2.2.1. Desenvolve por escrito un tema do currículo con rigor, claridade e corrección ortográfica e gramatical, aplicando os coñecementos gramaticais e pragmáticos, para mellorar a expresión escrita.</p> <p>LCL2B2.2.2. Nas súas producións escritas axusta a súa expresión ás condicións da situación comunicativa (tema, ámbito discursivo, tipo de destinatario, xénero textual, etc), empregando os recursos expresivos propios do rexistro formal e evitando o uso de coloquialismos.</p> <p>LCL2B2.2.3. Avalía as súas propias producións escritas e as dos/das seus/súas compañeiros/as, recoñecendo as dificultades estruturais e expresivas, recorrendo a obras de consulta tanto impresas como dixitais para a súa corrección, e deseñando estratexias para mellorar a súa redacción e avanzar na aprendizaxe autónoma.</p>	<p>LCL2B2.2. Desenvolve por escrito un tema do currículo con claridade e corrección ortográfica e gramatical empregando os recursos expresivos propios do rexistro formal e evitando o uso de coloquialismos.</p>
<p>LCL2B2.3.1. Realiza traballos académicos individuais e en grupo sobre un tema controvertido do currículo ou da actualidade social, cultural ou científica, planificando a súa realización, fixando os seus propios obxectivos, contrastando posturas enfrontadas, e organizando e defendendo unha opinión propia mediante distintos tipos de argumentos.</p> <p>LCL2B2.3.2. Utiliza as tecnoloxías da información e da comunicación para documentarse, consultando fontes diversas, avaliando, contrastando, seleccionando e organizando a información relevante mediante fichas-resumo.</p>	<p>LCL2B2.3. Realiza traballos académicos individuais e en grupo sobre un tema do currículo ou da actualidade, planificando a súa realización, respectando as normas de presentación de traballos (citas, notas, bibliografía...) e consultando fontes variadas.</p>

LINGUA E LITERATURA II 2º DE BACHARELATO	
LCL2B2.3.3. Respecta as normas de presentación de traballos escritos: organización en epígrafes, procedementos de cita, notas a pé de páxina, bibliografía...	
LCL2B2.4.1. Describe os trazos morfosintácticos, léxico-semánticos e pragmático-textuais presentes nun texto expositivo ou argumentativo procedente dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial, utilizando a terminoloxía gramatical adecuada e pondo de manifesto a súa relación coa intención comunicativa do emisor e cos trazos propios do xénero textual. LCL2B2.4.2. Recoñece, describe e utiliza os recursos gramaticais (substitución pronominal, uso reiterado de determinadas estruturas sintácticas, correlación temporal, etc.) e léxico-semánticos (substitución por sinónimos, hipónimos e hiperónimos, reiteracións léxicas, etc.) que proporcionan cohesión aos textos escritos. LCL2B2.4.3. Recoñece e explica os procedementos de cita (estilo directo, indirecto ou indirecto libre, e cita encuberta) presentes en textos expositivos e argumentativos, así como a súa función no texto.	LCL2B2.4. Describe os trazos morfosintácticos, léxico-semánticos e pragmático-textuais presentes nun texto expositivo ou argumentativo procedente dos ámbitos académico, xornalístico, profesional ou empresarial.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B3. Coñecemento da lingua	
LCL2B3.1.1. Explica os procedementos de formación das palabras diferenciando entre raíz e afixos, e explicando o seu significado. LCL2B3.1.2. Recoñece e explica a procedencia grecolatina de grande parte do léxico español e valora o seu coñecemento para a dedución do significado de palabras descoñecidas.	LCL2B3.1. Explica os procedementos de formación das palabras diferenciando entre raíz e afixos, e explicando o seu significado. Recoñece e explica a procedencia grecolatina de grande parte do léxico español e coñece o seu significado.
LCL2B3.2.1. Identifica e explica os usos e os valores das categorías gramaticais, en relación coa intención comunicativa do emisor, coa tipoloxía textual seleccionada e con outros compoñentes da situación comunicativa (audiencia e contexto). LCL2B3.2.2. Selecciona o léxico e a terminoloxía adecuados en contextos comunicativos que esixen un uso formal e especializado da lingua, evitando o uso de coloquialismos, imprecisións ou expresións clixé.	LCL2B3.2. Identifica e explica os usos e os valores das categorías gramaticais: substantivo, adxectivo, verbo, pronome, determinantes, diferenzas entre pronomes e determinantes, adverbios, preposicións, conxuncións e interxeccións.
LCL2B3.3.1. Explica con propiedade o significado de palabras ou expresións, diferenciando o seu uso denotativo e connotativo, e relacionándoo coa intención comunicativa do emisor. LCL2B3.3.2. Recoñece, analiza e interpreta as relacións semánticas entre as palabras (sinonimia, antonimia, hiperonimia, polisemia e homonimia) como procedemento de cohesión textual.	LCL2B3.3. Explica con propiedade o significado de palabras ou expresións, diferenciando o seu uso denotativo e connotativo. Recoñece, analiza e interpreta as relacións semánticas entre as palabras (sinonimia, antonimia, hiperonimia, polisemia e homonimia).
LCL2B3.4.1. Recoñece as estruturas sintácticas e explica a relación funcional e de significado que establecen co verbo da oración principal, empregando a terminoloxía gramatical adecuada.	LCL2B3.4. Recoñece e crea estruturas sintácticas simples e complexas e explica as súas funcións.
LCL2B3.5.1. Enriquece os seus textos orais e escritos incorporando estruturas sintácticas variadas e aplicando os coñecementos adquiridos para a revisión e a mellora destes. LCL2B3.5.2. Aplica os coñecementos adquiridos sobre as estruturas sintácticas dos enunciados para a realización, autoavaliación e mellora dos propios textos orais e escritos, tomando conciencia da importancia do	LCL2B3.5. Enriquece os seus textos orais e escritos incorporando estruturas sintácticas variadas e tomando conciencia da importancia do coñecemento gramatical para o uso correcto da

LINGUA E LITERATURA II 2º DE BACHARELATO	
coñecemento gramatical para o uso correcto da lingua.	lingua.
LCL2B3.6.1. Recoñece, analiza e explica as características lingüísticas e os recursos expresivos de textos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os usos lingüísticos coa intención comunicativa do emisor e o resto dos elementos da situación comunicativa, e utilizando a análise para afondar na comprensión do texto. LCL2B3.6.2. Aplica os coñecementos sobre o funcionamento da lingua á comprensión, á análise e ao comentario de textos de distinto tipo procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial, relacionando os usos lingüísticos (marcas de obxectividade e subxectividade; referencias deícticas temporais, espaciais e persoais, e procedementos de cita) coa intención comunicativa do emisor e o resto dos elementos da situación comunicativa. LCL2B3.6.3. Recoñece e explica os procedementos de inclusión do emisor e do receptor no texto. LCL2B3.6.4. Recoñece e explica as referencias deícticas, temporais, espaciais e persoais nos textos. LCL2B3.6.5. Recoñece, explica e utiliza os procedementos de cita. LCL2B3.6.6. Revisa textos escritos propios e alleos, recoñecendo e explicando as súas incorreccións (concordancias, réxime verbal, ambigüidades sintácticas, coloquialismos, etc.), con criterios gramaticais e terminoloxía apropiada, co obxecto de mellorar a expresión escrita e avanzar na aprendizaxe autónoma.	LCL2B3.6. Recoñece, analiza e explica as características lingüísticas e os recursos expresivos de textos procedentes dos ámbitos académico, xornalístico, profesional e empresarial. Aplica os coñecementos sobre a lingua á comprensión, á análise e ao comentario de textos de distinto tipo. Recoñece e explica as referencias deícticas, temporais, espaciais e persoais nos textos. Revisa textos escritos propios recoñecendo e explicando as súas incorreccións.
LCL2B3.7.1. Recoñece, explica e utiliza en textos propios e alleos as formas de estruturar os textos expositivos e argumentativos.	LCL2B3.7. Recoñece, explica e utiliza as formas de estruturar os textos expositivos e argumentativos.
LCL2B3.8.1. Expressa as súas experiencias de lectura de obras de diferente tipo, xénero, etc., e as súas experiencias persoais en relación co novo texto, para chegar a unha mellor comprensión e interpretación deste.	LCL2B3.8. Expressa as súas experiencias de lectura de obras de diferente tipo, xénero, etc.
LCL2B3.9.1. Coñece a situación actual da lingua española no mundo diferenciando os usos específicos da lingua no ámbito dixital. LCL2B3.9.2. Coñece as orixes históricas do español en América e as súas principais áreas xeográficas, recoñecendo nun texto oral ou escrito algúns dos trazos característicos e valorando as súas variantes.	LCL2B3.9. Coñece a situación actual da lingua española no mundo. Coñece a situación do español en América e os seus trazos característicos.
LCL2B3.10.1. Participa en proxectos (elaboración de materiais multimedia, folletos, carteis, recensións sobre libros e películas, obras de teatro, etc.) nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais, evita estereotipos lingüísticos ou culturais, e valora as competencias que posúe como persoa plurilingüe.	LCL2B3.10. Participa en proxectos plurilingües nos que se utilizan varias linguas e relacionados cos elementos transversais.
LCL2B3.11.1. Utiliza os coñecementos lingüísticos de ámbito contextual, textual, oracional e da palabra desenvolvidos no curso nunha das linguas, para mellorar a comprensión e a produción dos textos traballados en calquera das outras.	LCL2B3.11. Utiliza os seus coñecementos lingüísticos para mellorar a comprensión e a produción de textos en calquera das outras linguas.
Estándares de aprendizaxe	Mínimos esixibles
B4. Educación literaria	
LCL2B4.1.1. Desenvolve por escrito con coherencia e corrección as características temáticas e formais dos principais movementos do século XX ata os nosos días, mencionando os autores e obras máis representativas.	LCL2B4.1. Desenvolve por escrito con coherencia e corrección as características temáticas e formais dos principais movementos da Literatura do século XX ata os nosos días, así como dos autores e obras máis representativos.
LCL2B4.2.1. Analiza fragmentos literarios ou, de ser o caso, de obras completas do século XX ata os nosos días, relacionando o contido e as	LCL2B4.2. Analiza fragmentos literarios ou de obras completas

LINGUA E LITERATURA II 2º DE BACHARELATO	
formas de expresión coa traxectoria e o estilo do/da seu/súa autor/a, o seu xénero e o movemento literario ao que pertence. LCL2B4.2.2. Compara textos de diferentes épocas, e describe a evolución de temas e formas.	do século XX ata os nosos días, relacionando o contido e as formas de expresión coa traxectoria e o estilo do/da seu/súa autor/a, o seu xénero e o movemento literario ao que pertence.
LCL2B4.3.1. Interpreta de xeito crítico fragmentos ou obras completas significativos da literatura do século XX ata os nosos días, recoñecendo as ideas que manifestan a relación da obra co seu contexto histórico, artístico e cultural.	LCL2B4.3. Interpreta de xeito crítico fragmentos ou obras completas da literatura do século XX ata os nosos días, en relación co seu contexto. Reflexiona sobre estereotipos de xénero, crenzas, etc.
LCL2B4.4.1. Desenvolve por escrito un tema da historia da literatura do século XX ata os nosos días, expondo as ideas con rigor, claridade, coherencia e corrección, e achegando unha visión persoal.	LCL2B4.4. Elabora traballos escritos ou presentacións orais sobre temas, obras ou autores da literatura do século XX aos nosos días.
LCL2B4.5.1. Le textos informativos en papel ou en formato dixital sobre un tema do currículo de literatura do século XX ata os nosos días, extraendo a información relevante para ampliar coñecementos sobre o tema.	LCL2B4.5. Documentase sobre algún tema da literatura do século XX empregando fontes diversas.

A día de hoxe, estamos á espera dunha circular que confirme o modelo de Reválida en Segundo de Bacharelato e concrete o temario (obras de lectura, temas...), o cal quere dicir que podería haber algunha modificación no referente a este curso.

MEMBROS DO DEPARTAMENTO DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA DO IES DE AMES

Bertamiráns, 3 de outubro de 2016

María Heichene Requeijo Pernas (xefa de Departamento)

María Isabel Soto Julías

Berta Rubí Suárez Martínez

María Magdalena Margarita Ovalle San Miguel

Rafael Martín Méndez

Alicia Domínguez López